

1942

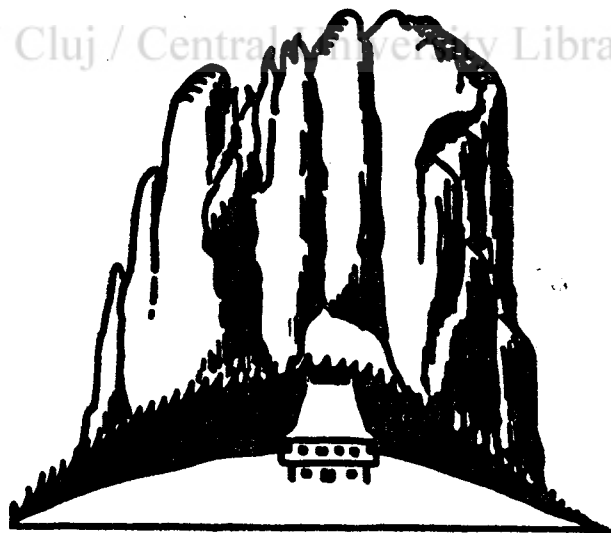
ERDÉLY

HONISMERETŐ FOLYÓIRAT

Az Erdélyi Kárpát Egyesület hivatalos értesítője.

Felelős kiadó és felelős szerkesztő: Dr. BALOGH ERNŐ

Laptulajdonos: ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET

XXXIX. ÉVFOLYAM

1942. 8. SZ. (845)

Erdély

TARTALOM

*Címkép*et Vámszer Imre iparművész rajzolta. — *Ifj. Xántus János*: Havasi nap-sütés. — *Péchy-Horváth Rezső*: A soproni hegyekben. — *Vámszer Géza*: A székely juhtúró készítése. — *Hírek*: A magyar Turista Szövetség márciusi tanácsulése. — Vetítettképes előadások. — Az EKE csíkszéki osztályának hírei. — Az OMIH idegenvezetői tanfolyama. — Az OMIH diák- és turistaszállója. — Törvényes védelem alá kerülnek Erdély természeti szépségei. — Lapunk szerkesztése. — Útjelző-táblák. — Az EKE nagybányai osztálya. — Az EKE új helyisége. — *Irodalom*: A földgömb. — Földrajzi közlemények. — Turisták Lapja. — A Természet. — *Képek*: 1. Lavinaomlás a radnaborberek-i úton. 2. Téli patakrészlet (ifj. Xántus J. felvételei). Soproni Károly kilátó.

Az „Erdély” előfizetési ára egész évre 6 pengő. Tagoknak 5 pengő. — Tagsági díj évi 6 P. — Az előfizetési díjak befizethetők az EKE 72.478. számú csekkzámláján és a központi irodában Kolozsvár, Mátyás király-utca 6. sz. — Hivatalos órák: d. e. 9—1-ig, d. u. 5—8-ig.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület központjának és vidéki osztályainak levelezési címei:

Központ: Kolozsvár, Mátyás király-utca 3. szám.

Besztercei osztály: Beke Ödön, Beszterce, Radnai kapu u. 1/a.

Csíkszéki osztály: Székely Géza, Csíkszereda, OMIH.

Dési »Cibles« osztály: Knizsek Károly, Dés. Villamosművek.

Gyergyói osztály: Dr. Kurucz Sándor, Gyergyószentmiklós, Főposta.

Háromszéki osztály: Dr. László Ferenc. Sepsiszentgyörgy.

Maroszéki osztály: Dr. Egey Jenő, Marosvásárhely, Gecse Dániel-utca 43. sz.

Nagybányai »Gutin« osztály: Schuller Ödön, Nagybánya, Horthy Miklós-út 22.

Révi »Zichy« osztály: Borcsa István, Rév. Községháza.

Udvarhelyi osztály: Voszka István, Székelyudvarhely.

Zilahi »Meszes« osztály: Bikfalvy József, Zilah. Mezőgazdasági Bank.

ERDÉLY

Havasi napsütés.

Süt a nap. A tetőn finom percegéssel olvad a hó s a fehér gyászba öltözött havason átfut a tavasz első remegése. „Száz Driász mond a hegyekben néki áldó éneket“ — írta valamikor Csokonai.

A déli végeken Zrínyi, a költő, keresett vigasztalást a nyájas ereziáknál. de sorai közül kicsendül a katonaember férjiasan mély bánata: „mit örvendek annak ha hegyről lement a hó — úgy hurcol a bánat mint az erősszájú ló.“

Tényleg van valami csendes tragikum ebben a havasi napsütésben. A hócsipke lomb és a jégvirág törékeny pompája, az egész megfagyott tündérvilág indul meghalni a tavaszba. A tűnő végtelen fénye von gloriát föléje. A megdicsőült szépség lendül az elmulás felé. Pedig nem is elmulás ez, hanem csak valami csodálatos színváltozás. A föld ereiben frissen lüktet a vér s a fűzek között kóricáló patak üzenetet hoz a hegyekből, ahol Bóréász, az északi szél készül megvívni utolsó, reménytelen csatáját. Az ezüst tunikájú nyírek kérge szinte kicsattan a feszülő nedvektől s vad, szédítő szagok öntik el a völgyeket.

Ketten vándorolunk a havason. Sítalpainkra mázsás súllyal tapad a vizes hó. Hátizsákunkban csaknem egyheti élelem, sátorponyva, meleg takarók. Telet búcsúztatni jöttünk a havasra. Előttünk az Űnő roppant hajlott háta, hátunkmegett Borberek utolsó házai, a templom, mely felett „égig ért a szirt“. Egy köeres vízmosság tövében verünk tábort, a fűrészmalmon túl, ott, ahol Reményik szemérmes sziklái s halott jenyői állnak fítáni sorfalat.

Nyáridőn jártam itt utoljára. Akkor olyan volt a táj, mint a skandináv zágák színpada. Most egy Andersen mese díszlete jut eszembe róla. A „csöndes paplanú“ tél szemérmesen kendőzi a táj bántó éleit. Elfeleddeti velünk a magyashegység minden veszedelmét. Pompás alpesi felszerelésünkben is bizunk, amikor tovább indulunk a Benes tető hajlatában meghúzódó menedékház felé. Estére ott kell lennünk. Útmutatónk a kunyhóhoz vezető telefonhuzal lesz. Leccsatoljuk a léceket, amelyek most inkább akadályoznak mint segítenek. Térden felül érő hóban gázolunk tovább. Jobbról és balról fejszés favágók szóltan menete tart a patakparton föl felé. A mellék-völgyek szurdokai csak úgy zengenek a fadóntók fejszecsapásaitól.

Aprócska mokánylovak küzködnek a hatalmas rönkökkel. Szügyig merülnek a hóba, de tovább birkóznak — becsülettel. Odébb, a völgyzsáda csúsztafőjén hatalmas szálfák suhannak a mélybe. Kilőtt parittyakövek módjára pattannak egymás hátára s mindent elsöprő erővel zúdulnak a patak jegére. Egyiken apró legényke lovagol. Istenkísértő sport ez, de a rönkök lovasa magától érthetődő szórakozásnak tartja a gerendalovaglást s csodálkozva néz bámuló szemeinkbe.

Téli patak részlet. (Szerző felvétele.)

Olykor megrokkann a hó lépteink alatt s hatalmas táblákban zökken a mélységek felé. Meleg szél lopakodik át az erdőszélen s a kihalt bányamélyeken. Veszedelmes idő ez a havason.

Odafenn a gerinc hajlatában fenyőcinke matat az ághegyen. Feketés szürke mellénykéjéhez pompás, divatosan pettyes szárnyfedők simulnak. Valami kényelmes odú volna jó a márciusi fészekrakáshoz. A hótól rokkant ág megrázkódik a parányi súly alatt, néhány maroknyi fehér gomolyag pereg le róla. A meredek oldalon tétován gurul a hógolyó, kitér egy kíváncsi sziklakölyök elől, azután ezer és ezer újabb hópehely tapad reá. Önérzete nagyobb, egyre nagyobb lesz. A cinke félrehajtott fejjel figyel. Már kövér hordócskára hívva próbálgatja erejét a fenyőfiakon, melyek sziszegve hajlanak meg súlya alatt. A lejtő egyre meredekebb lesz. A rohanás száguldássá fokozódik s az írtás méteres hótakarója mint gigászi szőnyeg göngyölődik fel nyomában.

Roppannak az óriás fenyőszálak a mázsás súly alatt s megrémült mókusok iramlanak az ághegyek felé.

Síró, sziszegő zúgással tör előre a lavina... Lenn a völgyben a keskeny erdei ösvényen hatalmas rönköt vontat a lovas favágó. Az állatok szelid andantében vonszolják a halott fenyőt utolsó útján. Az atyafi mélabús dallamot füttyörészik s az áldomásra gondol, mely a fűrészmalomnál várja...

A lovak a szikla mögötti kanyarba fordulnak, riadt horkanásuk veszélyt sejtet. Az ember elébük ugrik s kétkézre kapja a fejszét. Farkasra gyanakszik, de az állatok csalthatatlan ösztöne nagyobb bajt sejtet.

Valami ismeretlen tragédia lappang az irtás szorulatában. Még gondolkozni sincs idő, amikor óriási fehér fal válik el az erdő sötétzöld kárpitjától. Az ember arca elé kapja kezét — lovai kétségbeesetten rángatják a kötőféket. Néhány pillanat s az út helyén — mint szürkés áradat hőmpölyög a hó.

Lavinaomlás a radnaborberekai úton. (Szerző felvétele.)

Riadt pásztorok hozzák a hírt, hogy az úton, melyen alig tíz perce jöttünk, egy embert eltemetett a lavina. Szinte száguldunk visszafelé az ösvényen. Az erdőszélen itt is ott is megmozdult a hó s kis fiók-lavinák porzanak a patak völgye felé. Veszedelmes idő jár a havason. Az útszélén megrekedt rönkök, hasábjával rakott szánok állanak a lavina körül. Az ember az útmenti kunyhóban van már. Szerencséje volt. A roppant lökéstől meglödült szálfá parittyaként hajította az erdőszél hóaplanára, messze ki a görgetegből. A lovacskákat is kiszabadították már. Hatalmas gödör jelzi azt a helyet, ahol eltemette őket az áradat. „Negatív“ lenyomatuk élethűen megőrizte körvonalait.

Az Óradna közvetlen környékén emelkedő Chirpói csúcs meredek oldalán történt a hóomlás. Az idő szerfölött lágy volt — a hőmérő néhány fokot mutatott a fagyponthoz alul (kb. 2—3 C.). Egész nap esett a hó, mely nehéz és vizes volt, igen nagy tapadóképeségű. Úgy a hőmérséklet, mint a hó minősége megfelelt azoknak a követelményeknek, melyek szükségesek a lavinák létrejöttéhez. A nedves, puha hó olvadásából és beszivárgásából keletkezett az a síkos réteg, melyről már egy alkalommal beszámoltam az Erdély olvasóinak (1940. XXXVII. évf. 1—2. szám). Egy több száz méter hosszúságú 15—20 m. szélességű, esztelenül kiirtott erdősáv volt a lavina képződésének közvetlen oka, illetőleg ez az irtott térszín szolgáltatta számára a kedvező térszínt. A lezuhant hó mennyiségét hozzávetőlegesen 10 vagonra becsültem. A piszokszürke színű letördelt ágakkal és törzsekkel kevert áradat, emberfej nagyságú, meglehetősen összenyomott hórögökből állott. A lavina szélein az erős tangenciális, illetőleg laterális irányú nyomás hatalmas láblákká tördelte az újfagyott és ujrafagyott csonthavat. Való-

ságos kis törésvonalak keletkezését figyelhettem itt meg. Még érdekesebbek voltak azok a parányi „embrionális lavinák“, melyek minduntalan szemünkbe tűntek a túldöntött hópárkányok lábainál. Nyelvalakú 10—20 méter hosszú, 2—3 méter széles sávok alakjában tarkították a terepet. Olykor egymásba folytak s mint különös „ikerlavinák“ készítették bámulatra.

Az erős lavinaveszély s a rossz minőségű hó arra kényszerítette, hogy turánkat megrövidítsük. Ez a megrövidült kirándulás is elég volt azonban ahhoz, hogy némi fogalmat nyerhessünk magashegységeink veszedelméről, a lavináról, mely sötét árnyékként lebeg a havasi napsütés fényzuhatagja fölött.

IFJ. XÁNTUS JÁNOS.

A soproni hegyekben.

Elmarad mögöttünk a remek Lővérszálló elegáns, izléses, fényes épület-csoportja az aszfaltos Lővérkörút mellett, aztán ritkás tölgyesben ballagtunk tovább. Átható, sűrű, nehéz fenyőillat áramlik mindenfelé. A tölgyek alján vadvirágos fűszőnyeg, amelyen aranyló napsugárfoltok csillognak.

Enyhén emelkedő, jól gondozott sétaútak ágaznak el mindenfelé. Az utak mentén kényelmes fapadok.

Hamarosan sűrű fenyves vesz körül. Hatalmas, vén fenyők sorjázna egymás mellé, alattuk vastag avarszőnyeg dohánybarna takarója. A fenyvesben sötét van, szinte éjszakai feketeség. A túlevelű lombok halkán, susogó neszsel zúgnak.

Az út mind feljebb és feljebb kapaszkodik. Apró szerpentineken jutunk felfelé. A fenyők közé fiatal tölgyek vegyülnek. A talaj sűrű aljnövényzete közül nagyvirágú, sötétlila harangvirágok légiója villan elő. Bódító fagyallat terjeng mindenfelé.

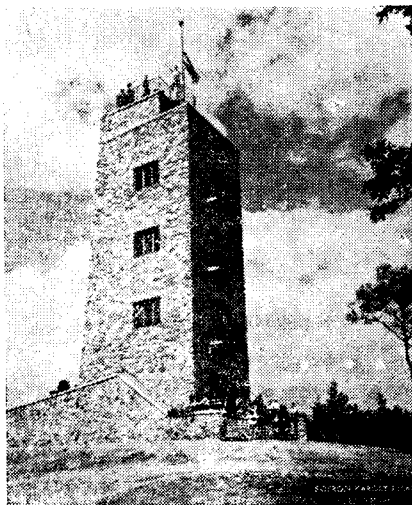
Egyszerre elébünk tűnik a Károlymagaslat új kilátótornya, egy karcsú, termésköböl épült, sárgaszínű, magas kötorony. Alatta kicsi tisztás, amely némi kilátással is szolgál. Köröskörül viharvert asztalok és padok.

Tovább haladunk a dél felé lefutó gyalogúton. Megint sűrű, sötét fenyvesben járunk, amelyet szelidgesztenyefák tarkítanak és más egyéb fák is. Az erdőben nagy a csendesség. Csak egy-egy bohó kismadár harsány trilázása csapong fától-fáig.

Tíz perc alatt elérjük a Fáber-rétet. Nagy turistaközpont ez a befásított hely, ahova egész sereg jelzéses ösvény fut be. A soproni kirándulók legkedvesebb tanyahelye ez, ahol nem egy piknik és erdei multság szokott lezajlani. Tanuja ennek az erdőben mindenfelé elszórt rengeteg zsiros papiros és dobozmaradvány.

A Fáber-rétről a Muck-kilátó felé vivő úton megyünk tovább. Hatalmas szál bükkök és vén, százados tölgyek alatt fut a gyalogösvény, egy erdei műút jobboldalán. Pár perc után szétágaznak a jelzett utak. Mi

lefelé tartunk. Erősen mélybe visz az ösvény, elmellőzzük a síugrót, aztán keskeny, tisztásos, ritkás tölgyesben megyünk tovább. Majd újra fenyvesek következnek, hatalmas, vöröskérgű szálfenyők, amelyeknek sűrű lombhullata harsogó zúgással morajlik fel a szellőjárás leglágyabb érintésére is.

Soproni Károly kilátó.

Lejutunk az Ikerárok mélyére — egy régi írtásterület bozotos, bokros területen át, ahonnan pompás körképet láthatunk be kelet felé, egészen a Fertőig — aztán nyugatnak fordul az ösvény. Átdobogunk a Kecse-patak fenyődoronghídján és megkezdjük a felfelé kapaszkodást az Ikerárok oldalán. Most sűrű, nedves, hangulatos erdőben haladunk. Köröskörül sötétség és nagy csend, szinte félelmetes és visszatetsző. A talaj nedves és süppedékes. A sötét erdőmélyen hideg van, a levegő nyirkos. Közben megereged az eső és sűrű, apró cseppekben hull alá, a sötét lombtető azonban teljesen felfogja és csak holmi permet formájában érezzük néha, amikor egy-egy apró tisztáson megyünk keresztül.

Mind feljebb és feljebb jutunk. Komoly kapaszkodók következnek. Pompás szálerdők alatt megyünk, át a Kis- és Nagyfüzes hangulatos erdeiben, majd egyszerre pici patak halk muzsikája hangzik fel: a Füzesárok kisvizű erecskéje. A nap egy-egy nyíláson besüt a keskeny, mély völgyecskebe, áttűz a lombokon és belevilágít a kristályosan tiszta patakvízbe. Az erecske két partján kövér nefelejcsék, nagy harangvirágok és itt-ott rózsaszín és sötétvörös ciklámenek pompáznak. A napragyogás aranyfürdőben áztatja a szivárványszínekkel ékes virágszirmokat.

Kis faházhoz érünk. A Ferenc-forrás nyitott menedékháza ez, künn padokkal és asztalokkal a tornácán, benn pedig lócákkal a falak mentén.

Az ízléses stílusban épített kis faház előtt, pár lépcsőnyi mélységben csordogál a kedves foglalású forrás jegesen hideg, üdítő vize. Néhány tűzhely, megszenesedett fadarabokkal és az elmaradhatatlan zsíros papirgombócok jelzik a forráshely látogatottságát.

Nagyot pihenünk a kis faház tornácán, megoldozzuk a hátizsákokat és nagy uzsonnázást csapunk, ahol órákon át egyedül vagyunk s ha a különféle madarak részeg trillázása nem zengene, bátran azt lehetne hinní, hogy kihalt égitesten bolyongunk... Evés közben egy rókavörös mókus rohangál hatalmas bakugrással — magasba szegezett farokkal — a vén törzsek alján és néhány barna köntösű, vadgalambnagyságú madár sétál el, a félelem minden jele nélkül, a kis faház terraszáig. Még amikor ivásra emeljük a poharat, sem torpannak meg, sőt készülődésünk az útra sem riasztja el őket.

Rövid gyaloglás után régi írtásterületre érünk. Innen már messzire elláthatunk észak és kelet felé. Látjuk a nagy tisztást négyoldalról sötét keret gyanánt befogó sűrű erdőket és a fölénk magasodó kilátótornyokat is: a *Várhely* (483 m.) csúcsán levőt és a Muck-kilátót (518 m.), amelyeknek kecses fatornya merészen, feltűnően rajzolódik bele a tiszta égbe.

A Muck-kilátó felé tartunk. Kedves, fiatal fenyvesben halad az ösvény, mély völgy fenekén, ahol a Tacsí-árok pici patakja törtet lefelé, majd ismét felkapaszkodunk a fenyvesben a tölgyes, bükkös, gyertyános erdő részbe. Kedves, hangulatos füves térségeket szelünk át, vadvirág szőnyeggel borított tisztásokat, amelyeket bőségesen zuhogó napsugár ömleszt végig. A fenyőkön boldog életörömtől bódult madarak lármáznak.

Egyszerre előttünk magasodik fel a hatalmas kilátótorny. Alul kőből, felső kétharmadában fából épült. A tövében menedékháztelep és vendéglő a sűrű, magas szálerdőben. Első útunk a magasba visz. Páratlan gazdag, felejthetetlen, megható látvány fogad fenn, gyönyörű körkép, amely a maga egyszerűségében is szép és sokoldalú. Minden égtáj felé sűrű erdőprémmel fedett hegyvonulatokat, völgmélyedéseket, gerinceket és csúcokat látunk. Kelet felé végesvégig követhetjük a Fertő fénytelen ezüstlapját s rajta túl a Dunának már csak sejtelemszerű, el-elmosódó keskeny szalagját. Nyugat felé azonban tisztán rajzolódnak fel a felhőtlen égperemre a *Rax* és a *Schneeberg* szeszélyes alakzatai és a *Semmering* szélesen, hosszan elnyújtózó testformái. Mögöttük, mint titokzatos árnyak sejtelemszerű rajzai, az Alpok legkeletibb csúcsai villóznak a párafátylak köde mögött. Mese-szép, színekben gazdag, felüdítő látvány, amely a lelket gyermekes vidámságra hangolja és örömos érzésekre indítja...

A Muck-kilátó alatt, nyugaton, látjuk Brennberg bányatelepének piros-tetejű házeit és a bányák épületeit, északon Bánfalva, Ágfalva és a már német területen levő sopronmegyei falvakat, üdezőld vetéstenger és haragos smaragdzöldszínű erdőfoltok között. És messzire beláthatjuk az egész nyugati végvidéket, amely buja termékenységgű és színekben gazdag, mintha csak a Teremtő itt keverte volna meg minden sötétzöld színét a palettán... Gazdag szépségű ez a vidék és szorongó szívvel nézzük, hogy belőle eleget ragadott el tőlünk az új határ...

Visszafelé a *Nyíres* (515 m.) gerincén vonulunk lefelé. Enyhe lejtésű hegy ez, amelyen vén fenyők, öreg tölgyek és fiatal fehérfenyők között fut a turistaösvény. Ritkás, levegős erdőségek ezek, tele napfényvel és vadvirággal, itt-ott hegyi mocsarakkal, Ahol nagyobb tisztások következnek, forrósággal robban reánk a júniusi nap hősége, a ritkás szálerdő fainak tövében pedig áfonyabozót zöldel, telisteli az apró, savanykás gyümölcsök millióival.

Meg lehet figyelni, hogy errefelé már egészen alpesi jellegű a növényzet. Alpesi virágok különféle fajtáit láthatjuk lépten-nyomon, érdekes hegyi fenyők és apró fenyőfélék nőnek a tisztásokon és az ösvény szélein s a havasi ciklámen illatát is folyton érezzük, ha magát a szép virágot féltékenyen őrzi is valami titkos rejtek.

Az *Ultra* (487 m.) gerincén tartunk most lefelé, enyhén emelkedő ösvényen, sötét és sűrű tölgyesben, amelyet lenn vastag levélszőnyeg takar.

Egyszerre barna folt villan meg egy apró, napsütötte tisztáson. Ahogy jobban odanézzünk, látjuk, hogy kis őz torpant meg és szétálló lapátfülekkel, bámulva figyel reánk. Mi is megállunk. Pár pillanatig meleg érdeklődéssel nézzük a finomvonalu „vad“ kecses alakját és elgyönyörködünk a ritka látványban. Hiszen tudjuk, hogy a Természetnek kedves titkát lessük most el...

De a kis őz nem állja a farkasszem-nézést. Riadtan visszaugrik, beljebb a fák közé, aztán vad vágatással tűnik el a tölgyek között. Egy-két barna villanás még, aztán örökre elvész a szemünk elől... Még csak száraz ágak zörgése sem hallatszik utána...

Mi pedig kissé felélénkülve ballagunk tovább. Leereszkedünk az *Ultra* oldaláról a Tolvajárok fenekére, egy hangulatos, kedves, mély, hideg völgyteknőbe, amelyben vadul csörtető patakvíz rohan a brennbergi völgy felé. Az ösvény folyton át-átszeli a tisztavízű patakot, hatalmas köveken, apró doronghidakon megyünk át s néhol éjszakai sötétséggel vesznek körül bennünket a vén faóriások okozta lomboltzatok. Illatos rétek is sorjázanak az oldalak meredekjein, a víz partján pedig fekete szalamander evickél előre kacsázó, esetlen járással.

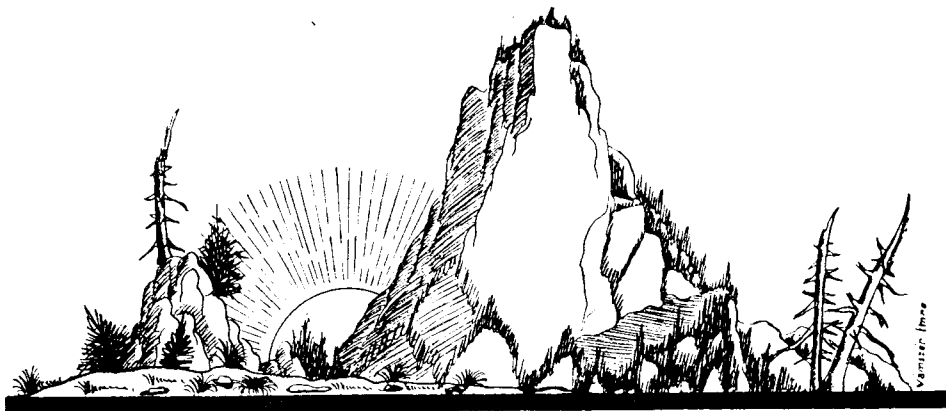
Sasok keringenek fenn a magasban, az erdőrejtekekben dalos madarak énekelnek.

Az út egyszerre nagy tisztásra bukik ki: a Bánfalvára vívő aszfaltos országút mentén futó rétekre és vetésekre. A gazdag termékenyséű, dús mezőt nagy erdők szegélyezik. Odalt a bánfalvi patak vize muzsikál.

Mi pedig nekifohászva lépünk ki az árnyas erdőből és a pokoli hőségben néma beletörődéssel indulunk vissza a tüzesen forró aszfalt-úton Sopron felé.

Péchy-Horváth Rezső.

A székely juhtúró készítése.

Turistákat érdeklő részleteket közlünk Vámszer Géza „A juhászat Csikban” című nyomás előtt álló tanulmányából.

A fejés.

Amint már említettem, egy napon háromszor fejk meg a havason a juhokat. A reggeli indulás előtt, a déli hazaérkezés után és a délutáni legeltetés után. A juhokat, mikor a legelésről hazaérkeznek, egyenesen az eszterungába hajtják, amely rendszeren háromszög alakú vagy íveltlen hosszúkás s a hegyesedő végén túl van az árnyékos „komárnyék”, a fejő hely, ahol 3—4 fejő pásztor fér el s felettük az eső és a napsütés ellen egy kis tető védi őket. Székek helyett egyszerű fatönkökre ülnek a pásztorok, háttal az eszterungának, amelytől a komárnyéket k. b. egy méter magas függőlegesen felállított, de mozgatható, kiemelkedő deszkák fala választja el. Két-két pásztor között egy-egy deszkát kiemelnek s azon a résen át egyenkint eresztik csak át a juhot a fejéshez. A legtöbb juh élénk mozdulatokkal igyekszik, hogy az elsők között essék át a fejésen s így nagy a tülekedés a komárnyék mögötti részen. Ezért áll a fiatal „monyator” a fejés ideje alatt egy hosszú mogyorófa vesszővel a kezében közöttük, amellyel rendre inti a tolakodó juhokat s ezért nevezik a monyatorát „eszteruga-hajó”-nak is. Érdekes és izgalmas látvány a fejés. A pásztoroknak is állandóan ébereknek kell lenniük. Lábaikat és térdeiket egymáséhoz közel kell, hogy tartsák, mert különben egy-egy juh átbújván a résen, elfut fejés nélkül s a rendet megbolygatja. Ha ez mégis megtörténik, a fejő ember a juhot lábainál, gyapjújánál fogva visszarángatja a fejéshez.

Nagy ügyességet és gyakorlatot igényel a mindenre figyelő, gyors és mégis jó, azaz eredményes fejés. A fejő két lába közt a földön egy „fejővidret” tart. Ennek két fülén két-két kóralakú juk van, amelyeken keresztül két kötél feszül. E két pórhumatosan haladó kötél közél helyeznek el egy kis kétfülű csuprot. Ez vagy fából vájt edény, vagy újabban e célra készült agyagedény lehet. Szerepe e kis edénykének

az, hogy a kifejt tej előbb ebbe kerüljön bele s ebből csurogjon le a földön levő vederbe, mert csak így lesz a tej habos. A habnélküli tejet a székelyek is a németes szóval „láderozott“ tejnek nevezik. A fejő-pásztor keze fejés közben egész nedves a mellécsurgó tejtől, de még ezen felül is minden egyes juhnak a csecseti fejés előtt a csiporba mártott tejes újjával bekeni, mert ha száraz, nem csúszik a keze. Ezzel egyidőben a fejő félkézzel, azaz karral a juh farkát is félre kell tartsa, de ha ügyes, ezt a műveletet is meg tudja jól oldani. Ezért tartja feleslegesnek a csíki pásztor a juh farkának a levágását. Amikor egy veder már megtelt a szép hófehér habos-tejjel, azt a esztenába viszi az egyik fejő s ott a szűrőn keresztül a tejeskádba önti. Hogy a szűrőre szükség van, az érthető, mert bizony fejés közben a juhokról még a legnagyobb elővigyázatosság mellett is sok piszok hull a tejbe.

A tej feldolgozása tehát a szűréssel kezdődik. Ujabbban a tejszűrő a rendes szítás szőrszűrő, de még sok helyen látni a régi gyérszövésű, gyapjuszűrőt (a kendervászon szűrő nem jó, mert a zsíros tejtől össze-megy), amely négyzetalaku (50×50 cm) s egyszerű keresztfára van ráfeszítve. Hogy ne szakadjon a gyérszövésű anyag, a fa végétől a négy sarkára kis posztódarab van téve. Azzal is lehetne ugyan ez ellen védekezni, hogy beszegjük, de mivel minden fejés után kiemelik a szűrőt a keresztfájából és megmossák, beszegni nem szabad.

A sajt- és ordakészítés.

Ha a fejés véget ért, lezajlott s a juhok is egyenként a kosárba mentek, kezdődik a bácsnak a munkája, a tejnek a feldolgozása. Első dolga, hogy a tejeskádban szűrés után meggyűjtött tejet megoltja. És pedig a leölt szopó bárány gyomrában található „ótó“-val, amely egy kis hollyag felében van. Ezt az ótót a pásztorok egy „ótós korsó“-ban főtelen savóval feloldva gyűjtik össze, hogy a szükséges mennyiség készenlétben legyen. Ujabbban használják az üzletben kapható „műöltót“ is, amelyet rendes üvegben tartanak. A bárányoltót a juhos gazdák hozzák a pásztoroknak, akik egy kupa ordát adnak viszonzásul egy bárány oltójáért, amellyel 20—25 juhtejtúrót lehet megoltani. A műöltó literje kb. 2.50 P és egy kis pálinkás pohár vagy egy evőkanál oltó szükséges egy kád tej megoltásához. Ha az oltót beleöntötték a tejbe, azt összekeverik s 15—25 perc múlva már megaludt tőle a tej. A gyors és jó munkának egyik feltétele, hogy az oltót meleg helyen kell tartani és a korsót minden héten ki kell forrázni és ki kell szellőztetni. Magát a tejeskádát pedig közel kell a tűzhöz állítani, lefődni, sőt hűvös időben még egy „zekét“ is ráborítanak, hogy a tej melegben legyen. Általában a hűvös időjárás alkalmasabb a jó sajt elkészítéséhez, de ilyenkor még a rendesnél is nagyobb tüzet kell rakni. A pásztor kísérletként a megaludt tej tetején keresztet vág az újjával, amivel megérzi és meglátja azt, hogy eléggé megaludt-e már a tej. Utána a tejverővel úgy elveri a sűrű tejet, amilyen a közismert vert-tej szokott lenni, majd tenyerével, sőt alsó karjával lassan kavargatja, körbe hajtja a tejet, amíg ezáltal különválik a sajt a savójától. Kis idő múlva összegomolyítja a sajtot, amely töknagyságú és eléggé összeálló halmazná válik. Ekkor két kezé-

ve^l kiemeli az egész gomolyagot és a kelentában szétterített sajtruhába helyezi. Ha több volt a tej s a rendesnél nagyobb lett a sajt-gomolya, akkor azt egy fakéssel két vagy négy részre vágja s a részeket egyenként emeli a sajt-ruhába, amelyet „sajt-vászón“-nak, vagy „sajt-facsaró“-nak is neveznek. Ez egy gyér szövésű kendervászón és két 50 cm-es darabból áll. Nagysága 100×100 cm s közbül „selyemfogásosan“ van a varrás összefogva, amely likakon a sajtból a savó kifolyik. A sajtruha négy sarkára egy-egy piros keresztet hímeznek (2×2 cm), mert azt tartják, hogy akkor szállásukat nem ígézhetik meg oly hamar. Ezért szoktak az esztenabeli edényekre is piros szállagocskákat rákötni.

A sajtot a bács előbb a kezeivel apróra összetördeli, „megzsundulolja“, hogy a sajtlé belőle kifolyjon s csak miután jól kihült, „csongolyítja össze“ a sajtruhába és szorítja bele a „sajtkává“-ba. A sajtkáva egy egyszerű szita-káva,* amelynek nagyságát rendszeren szabályozni is lehet egy madzaggal. Így a sajt a sajtruhában, a sajtkávéval körülszorítva fekszik az ovális alakú, teknőszerű kelenta közepén. Tetejére még egy deszkát is helyeznek s arra nyomtatóul egy nagy (8—10 kg-os) követ raknak, amelynek súlya alatt a még meglévő sajtlé is kifolyik a kelentába s onnan a kelenta csurgóján keresztül egy 4—5 fertályos „ejtel“-be, füles kupába folyik. Ezt a levet, főtelen savót arra is használják, hogy a bárányoltóba töltenek belőle, hogy felfrissülvén tovább tartson. De használják a sajtzsendicénél is ételbe. Némely helyen szépen faragott és nyéllel ellátott, a sujkolóhoz hasonló deszkát használnak a préseléshez. A deszka túlsó végét horgosan faragják, hogy azt az esztene falába vert vas- vagy faléce beakaszthassák. Ezáltal a nyomtató követ vízszintesebben fekvő falapra helyezhetik. Ujabban e célra már két facsavaron működő rendes prést is használnak. Ha a sajt 20—30 percig préselődött, kiveszik a szitából és a sajtpolcra helyezik száradni, szikkadni. Nehogy légy vagy piszok érje, egy kendervászónnal takarják be. A sajt legalább 2—3 napig kell a sajtpolcon pihenjen. Ha a kész sajtgomolyát préselés előtt forró vízzel leöntik, benne marad a savó és „nyomja a súlyt“.

A sajt elkészítési munkálatai után következik az ordafőzés. Az alatt, míg a sajtruhában elterített sajt hűl, a tűzre tesz a bács egy üst savót, hogy abból ordát főzzön. Az üst „szalamiás“ rézüst (vörösréz) belülről cinezve, amihez szalamiákot használ a bádogos. A „szalamiás“ 2—3 év alatt ugyan lekopik róla, de akkor újra lehet az üstöt „szalamiáztatni“. Így az ordának ugyanis jobb az íze. Ezért ma már az egész üstöt horgonyzott bádogból készítik. Az üst alakja hasonló az alföldi halfőző üstökhöz, alól a fenéke szélesebb, aminek előnye az, hogy nagyobb felületen és így nagyobb mennyiségű savó fő. A savó 20—30 percig fő, mialatt feladja magából a felszínre az ordát, míg a savó híg leve lassacskán kiválasztódik s alul marad. Az alatt, míg a savó fő és

* A kávanakvalót bükkfából készítik. Ha ugyanis a bükkfa a széltől leszakad, a „pattantyúja“-ból kihalásztják azt a vékony lemezt, amely alkalmas a káva elkészítéséhez s azt forróvízben megáztatva körben meghajlítják.

tetején reng a habos orda,** a pásztor az „ordakeverő“ kanállal forgatja a savót és alulról egy-egy kanál savót emelve fel, ráönti a tetején kiválasztódott ordára. Ennek célja az, hogy a savó egyenletesen főjjon s a forró savó keveredjék a kevésbé forróval. A végén, amikor már kellően megfőtt a savó és kiválasztódott belőle az orda, a nagy „ordaszedő“ kanállal leszedi az ordát s azt az „ordamérő vider“be rakja, amelyből ezt a friss és meleg ordát a falon három szegen kifeszítve függő „ordás-zsák“-ba tölti, hogy abból ott a felesleges savó lecsurogjon a zsák alatti „sétár“-ba, „moslékoskád“-ba vagy cseberbe. Az üstöt ekkor leszedi a „kollát“-ról s előbb a tűz mellett a földre, a már említett „guzs“-ra helyezi. Az üst tartalmát a sétárba önti, hogy az ott kihűljön. Ezzel a meleg vízszerű második savólével mosogatják le a pásztorok a szállás edényeit. Ha kihült, mivel valamennyire édes, a kutyáknak adják, de ha már egy napig állott és megsavanyodott, azt már csak a sertések eszik meg a ház előtt kitett kis vályukból. Az üstben mindég hagynak egy kis savót, mert így állítólag jó állapotban marad az üst.

Ha a kelentából kicsurgott *főtelen* savóba a pásztorok egy kis *főtelen* sajtot tesznek, kítűnő eledelt nyernek, a „sajtzsendicé“-t. Ez jobb és édesebb eledel, mint a rendes „zsendice“, melyet *főtt* savóból és *főtt* ordából készítenek. Az esztenákat látogató természetjárókat rendszeresen az utóbbi ordás zsendicével kínálják meg a pásztorok s mély tányérban oly nagy adagot raknak eléjük, hogy kevés városi ember tudja azt egészen elfogyasztani. Különben akad olyan is, aki egyáltalában nem kedveli és nem eszi. Szokatlan ízű eledel.

Természetesen az ordafőzést, mivel az üst jóval kisebb, mint a tejeskád, kétszer-háromszor is meg kell ismételnie a bács, amíg elfogy egy fejés teje. S bizony mire e munkával mind elkészül, közeledik a nyáj hazafelé, hogy újra megfejjék a juhokat s újra előlről kezdődjék a bács tejfeldolgozó munkája. Mivel tehát naponta három fejés van, a bács is háromszor kell végigcsinálnia naponta a tejfelfőzést s a sajt elkészítését.

Ha arra gondolunk, hogy a városban rendszerint mily vizes és hamis tejet kell meginnunk, fenséges élvezet a havason a friss fejésű, zsíros és finom zamatú juhtejből egy pohárkával meginni. Aki gyakran járja a székely hegyeket és olyankor ér esztenához, amikor a fejést végzik, az gyakran megízlelheti ezt a hamisítatlan aromájú, üdítő italt. Azért kis mértékben hamisítás itt is előfordul, de ez más természetű. Ha ugyanis a nyájjal néhány tehén vagy kecske is van a szálláson, azoknak tejét természetesen szintén beleöntik a juhtejbe. Ez ugyan kisebb mennyiségben nem rontja meg a sajtot, de ha túl sok benne a tehéntej, akkor bizonyos tehéntúró íze és szaga van. Aki ért hozzá, az megízlelve, hamar megismeri az esztena e titkát, e kicsi kényszer-csalást.

** Az egyik pásztor egyszer napfényes időben a háborogva főtt savóból közelgő vihart jósolt nekem. És jól, mert két óra múlva útközben utolért az ölmoseső.

HIREK

A M. Turista Szövetség március 2-i tanácsülésén elnök bejelentette: OSK tudomásul vette a februári tanácsülésen hozott azon határozatot, hogy a házastársak származását is igazolni kell. Március 11-ig tagdíjat be nem fizető tagegyesületek további sorsára, — amennyiben a közgyűlésig nem lesz tanácsülés —, az elnökség terjeszt javaslatot a közgyűlés elé. A budapesti Gyopár Turista Egyesület 250-ról 50-re le szállította taglétszámát. Közgyűlésig a tagegyesületeknek be kell jelenteni, hogy az OSK által előírt igazolásokat végrehajtották. Az új szövetségi ügyviteli szabályzatot ismertette ezután Zsembery Gyula dr. elnök. Bejelentette, hogy közgyűlés előtt az összes tagegyesületeknek megküldi a tervezetet áttagulmányozásra. Egyhangúlag elfogadta a tanács az MTE—MKE megállapodását a közös építésre előterjesztett bakonyi menedékházakra kiutalt államsegély elosztására. A menedékház Farkasgyepүн nem épülhetett meg, így a visszatartott összeget a két egyesület más menedékházakra használja fel. B. I.

Vetítettképes előadások. F. évi február hó 26-án rendkívül nagy érdeklődés mellett kezdte meg egyesületünk téli előadássorozatának második részét. Vetített képek kíséretében „Kolozsvár régi házai“ címen **Kelemen Lajos** egyet. könyvtári főigazgató, mint a kérdésnek leghivatottabb szakértője ismertette Kolozsvár multját. De nemcsak a művészi és történelmi értékű kövek elevenedtek meg az előadó szavai nyomán, nemcsak az egyes épületek szépségét ismertette, hanem a bennük élt emberek életét, egyes esemé-

nyek történelmi érdekességét és a kor légkörét is, amely oly sokban elűt a mai kor szellemétől.

Azzal az érzéssel távozott a hallgatóság az előadásról, hogy a jövőben más szemmel fogja a patinás ódonságú épületeket nézni, amelyek nemcsak történelmi szempontból jelentenek nemzetj kincsét, hanem idegenforgalmi értéket is jelentenek. Az egyesület nevében Vámszer Géza g. tanár, az egyesület főtítkára üdvözölte az előadót és köszönte meg az értékes előadást.

Március 5-én dr. Jancsó Elemér egyet. intézeti tanár „A régi és a mai Páris“ címen szép vetítettképekkel ismertette e híres város multját és fokozatos fejlődését a mai világvárosig. A hallgatóság megismerte Páris híres épületeit, műemlékeit, amelyeknek építése nemcsak óriási pénzösszegbe került, de ritka művészi szaktudást és ízlést is megköveteltek.

Dr. Heszke Béla előadása az EKÉ-ben március 12-én. Az igazi természetjárónak műveltségében is sokoldalúnak kell lennie, hogy a látnivalóit élvezni és értékelni tudja. Ez a megállapítás érlelődött meg mindjobban a hallgatóságban, amikor **Dr. Heszke Béla** gimnáziumi tanár fejtegetéseit és a külföldi utazásai során **Bruxelles**-ben szerzett benyomásait hallgatta. A bemutatott 68 drb., részben színes kép végigvezetett a város történetén. Csak a külső természet von homályt, ködöt a város fölé, mert a lakossága, — amely háromnyelvű és fajú, akár csak Erdély — a művészetben felüdül, ami építészetében és különösen festészetében nyilvánul meg. A képek során láttuk Róbert Károly által adományozott hatalmas templomi üvegfestményt, a gyönyörű középkori szöszéket, amelyet egy tölgyfahasábból faragott ki egy szerzetes. A szöszék alján Ádám és Évának a paradicsomból való kiűzetését látjuk. Bruxellesben van a világ leghatalmasabb középülete. Az igazságügyi palota ugyanis a

spanyol Escorialnál is nagyobb méretű. Külön élmény volt a hallgatóság részére a híres flamand és belga festők (Rubens, van Dyck, stb.) képeinek a bemutatása és munkáiknak ismertetése, amelyért a hallgatóság hálás tapssal jutalmazta meg a kiváló előadót.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület részéről Dr. Kiss Béla sz. o. elnök köszönte meg Dr. Heszke Béla tanárnak mindvégig lebilincselő értékes előadását, kérve őt, hogy további előadásokban számoljon be a francia- és németországi tanulmányútjáról.

Az EKE csíkszéki osztályának hírei. A hargitafürdői Uz Bence menedékházat, — amelyet még az elmúlt évben tető alá hoztak — ez év nyaráig teljesen befejezik, hogy így a nyári forgalomnak átadhas-sák. A Hargitafürdőhöz a Tolvajos-tetőtől vezető új autótutat a múlt ősszel annyira elkészítették, hogy — bár még nincs kiköveve — a tél folyamán a keményre fagyott út autóközlekedésre alkalmas volt. Tavasszal megkezdik az út kövezését is s nyáron már ez is használható lesz.

*

Az OMIH Hargitafürdőn a tavasz-szal megkezdik tervezett luxus szállójának építését. Sajnos, kisebb mé-retekben, mint azt az első tervrajz ígérte.

A Hargitafürdőn levő „Lili“ villa, amely egy brassói szász gyárigaz-gatóé volt, a tél folyamán leégett. Ez volt a fürdő legesinosabban be-rendezett s mai igényeket is kielé-gítő, kb. 15—17 szobás, villaháza. Tölire az EKE csíkszéki osztálya akarta bérbevenni, de még a szer-ződés aláírása előtt leégett.

*

A csíkszeredai **Suta-fenyőben** levő EKE menedékház melletti mező a jelenlegi tervek szerint pár év múlva a városnak külön sport-tele-pévé fejlődik ki.

Ma a menedékház három siugró-sáncával télen-nyáron keresett helye a természetkedvelőknek. A menedékház nagyobbításának ter-vét a jelenlegi pénzihiány miatt el kellett halasztani, de rövidesen sor kerül reá, mert már is szűknek bi-zonyult. A tervrajz és költségvetés készen van.

A Csíkszeredai Testedző Egyesü-let nem rég elhatározta, hogy sport-pályáját (labdarugó, koresolya, jég-korong stb.), amelyet eddig bérelt s nem volt minden tekintetben al-kalmas területen, a Suta melletti kaszálón építi fel. Ez a tény az OMIH-t is kedvezően befolyásolja s így biztosra vehető, hogy diák-szállóját nem a városban, hanem szintén a Sutában építi fel.

*

Csíkszereda városa, az OMIH és a MABI anyagi támogatásával a napokban kezdi meg modern nagy szállodájának építését a korház és a polgári leányiskola épülete kö-zötti térségen. A városi tanács terv-pályázatot írt ki Csíkszereda vá-ros-rendezési tervzetére, amely idejében megjelölné a fejlődés előtt álló város eddigi hibáinak kiküszö-bölését és a jövőben követendő irányelvek betartásának útját.

A csíkszéki osztály tulajdonában lévő egyesközi menedékház már a múlt évben is szűknek bizonyult. Most folynak a tárgyalások a hi-ány pótlása felett. Vagy ideiglenes kibővítésre kerül a sor, vagy egy nagyobb turistaszálló építésének megkezdésére.

*

Az Országos Magyar Idegenfor-galmi Hivatal kolozsvári kirendelt-sége 1942 február 16-án idegenve-zetői tanfolyamot kezdett. A tanfo-lyam április 17-ig tart, majd ezután a helyszíni bemutatások következ-nek. A tanfolyam előadásait a Ke-reskedelmi Iskola Bartha Miklós-utcai helyiségében (II. emelet 23) tartják az idegenforgalmi kérdé-sekkel legjobban ismerős tudósok,

közéleti előkelőségek. Az előadások iránt igen nagy az érdeklődés s ezeket nemcsak a tanfolyamra beiratkozott 50 rendes hallgató, hanem az érdeklődők is szorgalmasan látogatják. Az öt hétig tartó tanfolyam hallgatói sikeres vizsga után idegenvezetői oklevelet kapnak. A vizsgát jó sikerrel letevő hallgatók között a Kereskedelem- és Közlekedésügyi Miniszterium több pénz- és könyvjutalmat oszt ki. Az első díj 100 pengő lesz. A tanfolyam anyagát sokszorosítva adják át a hallgatóknak, hogy a vizsgára elkészülhessenek.

Horváth Elek, az OMIH kolozsvári kirendeltségének vezetője igen értékes munkát végzett a tanfolyam megrendezésével, mely által lehetővé teszi azt, hogy a Kolozsvárt felkereső idegeneket hozzáértő és a várost jól ismerő vezetők kísérik.

* .

Az OMIH diák- és turista-szállója.

A nem régen megnyitott szállót, mely a Mátyás király-téri Jósika ház első emeletén — a város legszebb helyén — nyert elhelyezést, tömegesen keresik fel a Kolozsvárra utazók. A szálló 120 ággyal van felszerelve. A hivatalos megnyitás 1942 február 23-án történt meg. A megnyitó ünnepségen Gál László dr. miniszteri osztálytanácsos nyitotta meg a Kereskedelem- és Közlekedésügyi Miniszter nevében. A megnyitón megjelent a város részéről dr. Vásárhelyi László polgármesterhelyettes és Katona Lajos dr. városi tanácsnok, Kelemen Lajos levéltári és múzeumi főigazgató, Illés Gyula tankerületi főigazgató, br. Kemény János, a ref. theologia főgondnoka, dr. Balogh Ernő egyet. tanár, az Erdélyi Kárpát Egyesület elnöke, Szolnokyi Gyula gyárigazgató, az Erdélyi Idegenforgalmi Bizottság elnöke. Gál László miniszteri osztálytanácsos ismertette a kereskedelmi kormányzat elképzeléseit a magyar és diákszállók megteremtésében, ame-

lyeket az ország idegenforgalmilag legjelentősebb városaiban rendez be az OMIH. E program során Erdély földjén először — tetemes költséggel — Kolozsváron teremtette meg az ország legnagyobb diákszállóját. Elismeréssel adózott Kolozsvár városának, hogy ennek a diákszállónak megteremtését lehetővé tette. Vásárhelyi László dr. polgármesterhelyettes háláját fejezte ki a kereskedelmi kormányzatnak és a diákszállót a város közönségének nevében átvette. Ezután Horváth Elek, az OMIH kolozsvári kirendeltségének vezetője a diákszállót bemutatta.

A diákszállóban a hálási díj első napra 1 pengő, második naptól kezdve pedig 50 fillér. Télen 30 fillér fűtési díj külön fizetendő. A szálló díjainak mérsékelt megállapítása osztatlan örömet keltett a Kolozsvárt látogatók között. A szállót elsősorban középiskolások és turisták használhatják. Helyfoglalások és részletes felvilágosítás az OMIH Kolozsvári kirendeltségénél nyerhető.

Törvényes védelem alá kerülnek Erdély természeti szépségei.* Az Országos Természetvédelmi Tanács Erdélybe küldötte megbízottját, Földvály Miksa miniszteri tanácsost, a Tanács alelnökét, hogy szemleút keretében keresse fel Erdély védelemre érdemes természeti szépségeit, melyek egyébként idegenforgalmi vonzóerőt is jelentenek és tegyen javaslatot azok törvényes védelem alá helyezése érdekében. Így törvényes védelem alá kerül a híres szép Békás-szoros. A gyilkostótól a román határig terjedő vidék ma Magyarországnak legérdekesebb és legfestőibb természeti szépségeit foglalja magában. A Békás-szoros védelme egyébként sürgős is, mert Csík vármegye alispánjánál már készen áll a Békás-patak vizierőművének építésére összegyűjtött pénzüsszeg s a villamosmű így rö-

* Az „Országjárás“ írja.

videsen fel is épülhetne. Az Országos Természetvédelmi Tanács azonban elébe akar vágni annak, hogy egy ipartelep kerüljön a gyönyörű környezetbe, mert ezzel végleg leronthatják a pazar szépségű vidéket.

A további nemzeti park-jellegű természeti szépségek Erdélyben a következők: A Szent Anna-tó, a híres kristálytisza krátertó és mellette a nevezetes Afonyás, továbbá az érdekes Kokojszás, egy ősi hegyi láp. Érdekes természeti ritkaság a háromszéki Réty község nyíres erdeje, egy nagy lápos terület, amelynek különleges flórája nagy kultúrális érték. Nemzeti parknak való hely a Csíkszentkirály melletti Lucs környéke is, ahol érdekes láp terület, törpenyír előfordulással. A törpenyírnak egész Magyarországon ez az egyedüli termőhelye. A növény a jégkorszakból származik. A Nagyvárad melletti Püspökfürdőn tenyésző tündérróza is védelem alá kerül. Ennek a harmadkorból való növénynek hazánkban ez az egyedüli termelőhelye. A további védett helyek az erdélyi őserdő-rezervációk lesznek. Egy-egy ezer, vagy kétezer holdas érintetlen őserdőt kívánnak erre a célra kiválasztani Erdély különböző részeiben. Részben hogy eredeti fennmaradásukat biztosíthassák, részben pedig azért, hogy szaktudósok tanulmányozhassák. Egyidejűen vadvédelmi rezerváció is lesz egy-két ilyen nagyobb őserdő. Ezekben fokozottabb védelem alá kerülnek majd a hazánkban megritkult, esetleg lassú kiveszés előtt álló érdekes vadjaink. Ezekre az erdős területekre örökös és állandó vadászati tilalmat rendelnek majd el, hogy a ritka vadak békében élhessenek és szaporodhassanak. Végül Erdély barlangjaira is ki akarják terjeszteni a védettséget. Erdélyben több opálbarlang található, főleg sok van Udvarhely vármegyében. Ezek egytől-egyig védelem alá kerülnek. Rezerváció lesz a torjai híres bűdösbarlang, a révi cseppkőes barlang és néhány más bar-

lang is, amelyeknek ősi állapotban való fennmaradása és megóvása nemcsak idegenforgalmi, hanem nemzeti kulturális érdek is. Erélyes védelmi intézkedés készül a havasi gyopár érdekében is. Magyarországnak ezt a ritkaságát, amely hazánkban csak három-négy helyen fordul elő, komoly védelem alá fogják helyezni, ami erősen időszerű is, mert ma vandál kezek esztelen módon pusztítják a magas hegyseknek ezt a szépséges, kedves, örökéletű hófehér virágát.

Lapunk szerkesztése. Folyóiratunk szerkesztését az Elnökség felkérésére folyó év április havától kezdve ifj. Xántus János gimn. tanár vállalta. A kitűnő természetjáró, aki nek írásait úgy a természetjárók, mint a tudományos kérdésekkel foglalkozók széles körben ismerik, a lap szerkesztésének elvállalásával személyi biztosíték arra, hogy a lap szerkesztése jó kezekbe kerül.

Útjelzőtáblák. A tavasszal helyezi el az EKE Kolozsvár környékén, valamint az osztályok munkaterületén térképvázlatos útjelzőtábláit. A táblákat a tél folyamán nagy költséggel rajzoltatta meg az egyesület. A magyarázó táblákon kívül irányjelző táblák lesznek az útkeresztződéseknél elhelyezve. A táblákat Beke Lajos tervei szerint készítette el az egyesület.

Az EKE új helyisége. 1942 április hó folyamán az EKE ismét költözködik. Amint azt már a napilapok is több ízben megírták, a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium Mátyás király szülőházát Hunyadi múzeumná alakítja át. Emiatt az EKE-nek ki kell költöznie a házból. A város jóindulatú segítségével a Jókai-utca 2—4 számú ház második emeletére költözünk.

Az EKE nagybányai osztálya 1942 március 13-án tisztújító közgyűlést tartott, mely alkalommal Plathy György helyett Tréger Lajost választotta meg az osztály elnökének. A közgyűlés lefolyásáról áprilisi számában írunk bővebben.

IRODALOM

„A földgömb“ 1942. 2. száma erdélyi vonatkozású tanulmányát hozza Gunda Béla dr.-nak. Címe: „Néprajzi gyűjtőúton a Lápos völgyében“. Hét oldalon keresztül ize lített ad egy útjának észrevételeiről és felhívja a figyelmet arra, hogy mily sok néprajzi érdekességet nyújt ez a magyarokkal és románokkal vegyesen lakott, a főforgalmi úttól erősen félreeső völgy. Az értékes tanulmányt öt érdekes fénykép egészíti ki.

„Földrajzi közlemények“ 1941 év negyedik száma Gunda Béla dr.: „Telekformák, települések és a gazdálkodás kapcsolata a Lápos felső völgyében“ címen a Szolnok-Doboka megyei településeknek tudományos leírását adja.

„A Természet“ márciusi számában Schweitzer József dr. „A kora tavasz virágai“ címen ismerteti a tavasz első virágait. A magnolia korán kifelől szép nagy bimbóit, a som csupasz ágait terhelő sárgás virágokat. „A gypsosnyegen a sáfrány sárga, fehér és világoslila kelyhei, a sötétzöld fenyők alkotta háttérből szembetűnő élénken, világítanak, valamint a fűben virító százszorszépek is.“ „Egyik napról a másikra olyan töméntelen bimbó pattan ki a mandulafán, hogy valóságos hatalmas virágcsokorban gyönyörködünk.“ „A mandula a legkorábban virító fáink egyike. Virágai a barackkal egyidőben vagy igen sokszor a barackot megelőzve jelennek meg.“ A cikkből megismerjük a kertek legszebb díszének, az aranyfának korán nyíló szép sárga virágait. Az aranyfa

Kínából került hozzánk. „Az embernek télen is öröme telik a virágzó növényben. Mégis különben hat ránk a virág tavasszal, a szabad természetben! Milyen gyönyörűség a hatalmas mandulafa halványrózsaszínű és az aranyfa megszámlálhatatlan sárga virágjával. Milyen bájos a kétlevelű csillagvirág (Scilla bifolia), amint kedves kék fürtjeit az éltető tavaszi napfényben fűrészi, vagy a szerényen bókoló hóvirág (Galanthus nivalis) és a tavasz megérkezését hirdető még sok más növény. A rügyekben, hagymákban, gumókban és a földalatti egyéb szőrakban és magvakban szunnyadó élet megmozdul és kilép börtönéből. Bárhová nézünk, mindenütt feltámadás, mindenütt fékezhetetlen erővel új élet tör a világosságra. Sohasem tapasztalhatjuk annyira az élni akarást, mint most, tavasszal, az újjáéledő természet legfelségesebb megnyilatkozása idején.“ A nyitott szemmel járó turisták szeretik a tavaszt és megbecsülik az őket köszöntő virágokat.

E számba Borsodi László: „Tavaszi séták“ címen ír, majd Eugen Eisenmann: „Fekete emberek, fehér hegyek“ c. cikke tizenkettedik folytatásos része, „Rövid közlemények“ és „Irodalmi“ ismertetések, „Állatkerti hírek“ egészítik ki a lap értékes számát.

A „Turisták Lapja“ 1942 februári száma dr. Glatz Konrádtól „Tavaszi síturák Kárpátalján“ címen: Dragobrát menedékház (1450 m), a Talszánkán (1774 m), Napnyugtakor a Bliznicán (1883 m), Lesíklás a Stik (1707 m) északi lejtőjén, Bliznica (1883 m), A Todiaszka északi ormán (1766) alcímek alatt ezen vidék síterepeit ismerteti. Sujtó Béla: „Sível a Gutinon“ címen részletesen leírja a Gutin környékének síterepeit. Hasonlóan erdélyi vonatkozású leírást ad Szöllősy Jenő: „A Rozsály vidékén“ címen.

Turista testvérek! Pártoljuk egymást!

**Magyar díszruhákat,
férfiruhákat, sportöltönyöket, vihar kabátokat, szakszerűen készít**

SZÉKELY JÓZSEF

**E. K. E. tag szalonja Kolozsvár, Unió-u. 2, I. emelet,
az EKE volt helyiségében.**

E. K. E. tagoknak a szabott árákból 10% kedvezményt ad.

Az EKE csíkszéki osztályának bélyege. Ennek jövedelméből épül az „Uz Bence“ menedékház a Hargitán. A bélyeg 1 és 5 pengős kiadásban jelent meg. Minden bélyeg megvásárlásával egy téglát adunk az épülő menedékházhoz. A bélyeg megrendelhető az EKE titkárságánál Kolozsvár, Mátyás-utca 6. szám alatt.

KELETI ÚJSÁG

Friss,

szinvonalas,

megbízható!

POMPÁS SZÖVEGKÖZTI KÉPEK

SPORT-felszerelési, ruházati

cikkek legnagyobb választékban

CSEGEZY ANTAL

sport-szaküzletében

Kolozsvár, Unió-utca 24. szám.

Jöjjön el
könyv-
nézőbe!

Kolozsvár,
Mátyás király-tér

8

TELEFON:
15-98.

MINERVA KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS

Füzetek	A „Mefhosz” könyvkiadóvállalat
Térképek	Studium R. T.
Tankönyvek	Stádium Sajtóvállalat
Írószerek	Turul Könyvkiadó
Rajzszerek	Kir. Magyar Egyetemi Nyomda
Dívatlapok	Magyar Természettudományi Társulat
Folyóiratok	Magyar Természettudományi Közlöny
Szakkönyvek	Magyar Tudományos Akadémia
Kották	összes könyvei kaphatók.

Minden, ami
új,
szép, jó
és
olcsó!!

SZABAD
VÁLOGATÁS

Természetjáró testvérek!

Turista-, sí-, sport-, valamint bármilyen
férfi ruhákat jól és olcsón készít és
EKE tagoknak 10 % engedményt ad

Petkes úriszabósága
Kolozsvár, Mátyás király-tér 22.

BALÁZS ERNŐ

tagtársunk

modernül felszerelt FÉNYKÉPÉSZETI SZAK-
ÜZLETÉBEN minden cikk állandóan kapható.
Legújabban

elektromos cikkek és rádió-osztállyal

bővítette ki üzletét

Kolozsvár. Unió-utca 12. - Telefonszám: 30-63.

Minerva Nyomdai Műintézet Rt. Kolozsvár. 135.5 Felalós vezető: Major József